

Tùy Bút
Chủ đề: Khải Hưng
Tác giả: Phạm Văn Duyệt

TƯỢNG NHỚ KHÁI HUNG (1896–1947)

Trong cuộc đời nổi trôi thăng trầm theo vận nước, tôi đã đọc say sưa biết bao tác phẩm của hàng trăm văn thi nhân tầm tiếng. Nhờ họ mà tôi từng trải qua những tháng ngày đam mê sách báo có khi quên ăn quên ngủ.

Đến nay dẫu đang xấp xỉ tuổi già bóng xế song vẫn còn nhớ đâu đây tên họ của nhiều nhà báo, văn thi nhạc sĩ đã dày công xây dựng nên kho tàng văn chương nghệ thuật đồ sộ của đất nước. Một số người mất đi nhưng những đứa con tinh thần của họ vẫn còn sống mãi với thời gian.

Nhiều bài thơ hay lời nhạc tuy ra đời gần cả trăm năm nhưng tôi vẫn thuộc nằm lòng để rồi thỉnh thoảng ca hát ngâm nga cho quên chuỗi ngày gió bụi phong sương. Nhưng trong tận đáy tâm hồn, tôi vẫn hay nhắc nhở Nhà văn Khải Hưng (Trần Khánh Giur) với tủ sách quý giá bao gồm nhiều thể loại của Ông.

Một phần vì mến nhân cách và văn tài, phần khác nữa là cứ mãi đau đớn xót xa cho cái chết oan khiên nghiệt ngã của Ông do bọn côn đồ bán nước nhẫn tâm gây ra.

Khải Hưng là Nhà văn chân chính, yêu thương quê hương đất nước hết lòng. Nhìn lại cuộc đời ngắn ngủi của Ông cũng đủ minh chứng cho nhận xét đó. Ông ra đi để lại hàng chục tác phẩm gối đầu giường cho bao thế hệ. Văn dĩ tải đạo. Văn chương đã thể hiện một con người Khải Hưng nồng nàn với non sông, đậm đà tình tự với dân tộc, với đồng bào.

Ai có dịp đọc qua sách Khải Hưng, đặc biệt là Hồn Bướm Mơ Tiên hay Nửa Chùng Xuân mà không kinh ngạc thiên tài xuất chúng của tác giả. Từ xây dựng bố cục đến tâm tư tình cảm của Lan, Ngọc trong Hồn Bướm Mơ Tiên hay Mai, Lộc trong Nửa Chùng Xuân. Hấp dẫn tuyệt vời. Lôi cuốn từ đầu đến cuối. Ai cũng muốn biết câu chuyện sẽ đi về đâu. Tôi đã đọc đi đọc lại cả chục lần mà vẫn còn trân trọng và khâm phục Khải Hưng. Kỳ diệu là làm chỗ không sao ngăn được dòng nước mắt xúc động ngâm ngùi trước cảnh đời đau thương bi lụy của các nhân vật chính.

Cứ tự hỏi trong buổi bình minh của nền văn học Việt Nam, lúc tiếng Việt hãy còn phôi thai, làm sao Ông có thể cho ra đời những tuyệt tác phẩm văn chương về luận đề hay tình yêu lý tưởng mà mãi 90 năm sau còn có lắm người ham mê tìm kiếm.

Bên cạnh tiểu thuyết, Khái Hưng còn sáng tác loại Sách Hồng dành cho giới trẻ, qua đó Ông đã góp phần giáo dục thanh thiếu niên trau dồi tiếng Việt, giúp họ hiểu rõ thêm những giá trị luân lý đạo đức truyền thống của dân tộc. Hơn nửa thế kỷ rồi mà nhiều Ông Bà vẫn còn nhớ Cái Ấm Đất, Ông Đồ Bể, Cóc Tía, Bông Cúc Huyền... để kể lại cho cháu chắt nghe trong những dịp kỳ giỗ Tết nhứt sum họp gia đình.

Một điểm son nữa của Khái Hưng là dịch thơ với bài Tình Tuyệt Vọng từ nguyên bản tiếng Pháp Sonnet D'arvers của Felix Arvers. Đã có tới mười người làm công việc này nhưng không ai có thể lột tả tâm tư tình cảm của tác giả sâu sắc bằng Khái Hưng. Nhiều người khen ngợi bản dịch của Ông còn hay hơn cả nguyên tác. Chúng ta thử đọc hai câu đầu:

*Lòng ta chôn một khối tình
Tình trong giây phút mà thành thiên thâu...*

Nhờ thành công đặc sắc này mà tên Ông lưu danh thiên cổ về tài dịch thơ. Thật không quá đáng khi văn giới thường ví von Ông là Nhị Linh, thứ nhì sau Nhất Linh – sáng lập viên Tự Lực Văn Đoàn.

*** Ý Kiến của vài nhà văn:**

– **Nguyễn Vũ** kể trong Văn Thi Sĩ Tiền Chiến: *Khái Hưng người gầy ốm, đôi má hóp và nước da hơi tái, nhưng nụ cười rất tươi ngụ nét hóm hỉnh. Tính tình hiền lành khả ái chứ không hời hợt đăi bôi như Thế Lữ và không trào lộng như Nguyễn Tường Tam. Khái Hưng không tự kiêu tự đắc, luôn điềm đạm tao nhã, thành thật và lịch sự. Thỉnh thoảng khôi hài đôi chút và không làm mích lòng ai.*

– **Vũ Ngọc Phan** nhận định trong Nhà Văn Hiện Đại: *“Nhà Văn mà được thanh niên yêu chuộng, được họ coi là người hiểu biết tâm hồn họ hơn cả, có lẽ chỉ có Khái Hưng. Ông là văn sĩ của thanh niên Việt Nam, cũng như Alfred de Musset là thi sĩ của thanh niên Pháp thuở xưa. Khái Hưng là tiểu thuyết gia có biệt tài. Ông lại để tâm đến những việc cải cách hủ tục trong gia đình Việt Nam nên những tiểu thuyết phong tục của Ông đều là những tác phẩm có giá trị”.*

– **Vương Trùng Dương** trong “Khái Hưng, Hành Trình Nhân Bản” thì đưa ra ý kiến: *Khái Hưng chọn nghề văn, nghề báo như là nguồn sống cao quý để dâng hiến cho tha nhân. Ông là nhà giáo, nhà báo, nhà văn, nhà cách mạng chân chính... luôn mang tâm hồn nhân bản để xây dựng cái hay, cái đẹp, nhân cách con người, giá trị đạo đức trong từng cá nhân, gia đình và xã hội.*

Tuy không ưa cộng sản nhưng Khái Hưng mang tâm hồn nhân bản nên vẫn nghĩ rằng họ chẳng nở nhẫn tâm tàn sát tiêu diệt thành phần chân chính đối lập. Vì vậy mà Ông không

nghe lời khuyên can của bạn hữu, quyết rời Hà Nội, về quê vợ để rồi hai tuần sau bị thủ tiêu một cách dã man.

Con người tài hoa dễ thương dễ mến như thế mà kẻ thủ ác nỡ ra tay chém giết trước giờ giao thừa Đình Hối 1947 rồi bỏ vào bao bố thả trôi sông như lời kể của Nhà Văn Phạm Ngọc Lũy. Thật là lòng lang dạ thú!

Có nguồn tin cho hay tên công an Việt Minh Lê Văn Thoan, em chú bác ruột bà Khái Hưng là người lãnh thi hành bản án tàn bạo ngoài sức tưởng tượng. Y dùng dao sắc bén đâm Khái Hưng nhiều nhát cho đến chết rồi vát xác ngay bãi giữa Bến Đò Cựa Gà.

Bà Khái Hưng cũng sớm lìa đời sau mấy năm bệnh tật và buồn tủi sống trong nỗi khổ đau tột cùng.

*** Lời kể của con nuôi trong những ngày Khái Hưng bị bắt:** Vợ Chồng Khái Hưng không có con. Người bạn văn nổi khổ Nhất Linh cho đứa con đẻ Tường Triệu làm con nuôi. Vào buổi chiều Khái Hưng bị bắt, Triệu chạy theo và thuật lại: *Tôi thấy khuôn mặt Papa võ vàng, mắt như sâu lại dưới gò má. Để ý trên ve áo cái huy hiệu của Trần Huy Liệu tặng ngày nào không còn nữa!*

Papa nhắn: “Triệu! Con về đi. Me con cuốc đất trồng rau sống qua ngày. Papa đi lần này không biết ra sao nữa”. Tôi run lấy bầy nắm lấy cánh tay gầy guộc của Papa, nhưng viên công an sẵng giọng: “Đi ngay, đường còn dài”!...

Rồi Me chạy quanh dò la tin tức Papa, viết đơn lên Ủy Ban Hành Kháng Tỉnh xin cứu xét.

Bất chợt Papa trở về với người mang phù hiệu “Công An Thành Nam Định” đi kèm. Papa cho biết: Bị bắt lên Trục Ninh, giải qua Lạc Quan. Giam ở đó sợ lắm vì mỗi lần báo động oanh tạc chúng chạy hết còn tù thì xích chân lại trong đồn, có ý mượn tay thằng Tây giết mình.

Lúc Papa ăn cơm vội vã, tên công an vẫn lão đảo ngoài hiên lừ lừ nhìn mọi người. Me khóc nức nở, hấn đến gần nói mấy câu: “cứ yên tâm, sẽ có ngày về, chính sách của chính phủ bao giờ cũng đại đoàn kết để kháng Pháp”.

Ăn xong lên đường, tên công an còn ngoảnh lại nói như máy: “Đến nơi sẽ có tin về nhà ngay, không sao cả”.

Tôi tiễn Papa tới đầu làng. Dáng Người thất thế vác tay nải mệt nhọc lê bước, tên công an vạm vỡ đi sau. Đi mãi, đi mãi rồi khuất hẳn sau lũy tre.

Từ cái ngày đó về sau, tôi không còn được gặp lại “Papa tòa báo”.

Ai cũng biết Việt cộng học theo quan thầy Trung cộng với chủ trương “*sát nhất nhân vạn nhân cụ*” (*giết một người vạn người sợ*). Chính vì vậy mà chúng không ngần ngại thủ tiêu khủng bố thành phần đối kháng bằng cách dùng mìn tẩu chặt đầu, mổ bụng, bịt mắt xẻo thịt cắt da, giam đói bỏ khát, trói tay cột chân, trùm bao bố thả trôi sông mà chúng gọi là cho đi mò tôm. Để làm gì? Chúng muốn gây nên nỗi niềm hoang mang khiếp hãi cho mọi người. Chủ nghĩa phi nhân nào tàn bạo hơn cộng sản?

Chỉ vì Khái Hưng không theo đường lối khát máu phản dân hại nước của chúng nên bị thủ tiêu, chịu chung số phận hẩm hiu như Học giả Phạm Quỳnh, Tuần phủ Ngô Đình Khôi, Đức Thầy Huỳnh Phú Sổ, Nhà Cách Mạng Lý Đông A, Đảng trưởng Đại Việt Trương Tử Anh, Lãnh tụ Cộng sản Đệ Tứ Tạ Thu Thâu, Giáo sư Nguyễn Văn Bông, Nhà báo Từ Chung, Sinh viên Lê Khắc Sinh Nhật, Nhà văn Nguyễn Mạnh Côn, Chiến sĩ Bất Khuất Kha Tư Giáo...

Phải chăng mệnh số của họ vận với thuyết tài mệnh tương đố của Thi Hào Nguyễn Du “chữ tài liền với chữ tai một vần”?

Rủi ro cho đất nước sớm mất đi những người con ái quốc ưu tú. Khái Hưng cả một đời luôn ấp ủ hoài bão giải phóng đất nước khỏi ách thống trị ngoại bang và cổ xúy tình đoàn kết giữa mọi thành phần phe phái trong cộng đồng dân tộc Việt.

Ông chết đi, chúng ta không còn cái may mắn được thưởng thức thêm những tác phẩm chơn chất, đậm đà tình nghĩa thanh cao. Thật tiếc lắm thay!!!

Xin nguyện cầu Nhà Văn đất Cổ Am yên nghỉ. Những lớp người hậu sinh mãi nhớ tên Ông.

Phạm Văn Duyệt

Nguồn: Internet eMail by Phạm Văn Duyệt chuyển

*Đăng ngày Thứ Sáu, February 16, 2024
Ban Kỹ Thuật Khóa 10A-72/SQTB/ĐĐ, ĐĐ11/TĐ1ND, QLVNCH*